

CULTURE POSITIVE

Culture Positive s. r. o., Bratislava, Slovensko

Dobrý deň,

dovoľujeme si Vás informovať o tom, že vyšla monografia Dagmar Inštorisovej **Jozef Ciller. Čítanie v myslí scénografa** sa zaoberá tvorbou prof. Jozefa Cillera (1942), ktorý patrí medzi najúspešnejších slovenských divadelných scénografov. Venuje sa však aj kostýmovej tvorbe, televíznej a filmovej scénografii, architektúre, dizajnu či paradivadelným akciám, výstavám a eventom.

Monografia má dve časti. Prvá je obrazová a druhá textová. Obrazová pozostáva z výtvarných návrhov a divadelných fotografií, v ktorých sa predstavuje najvýznamnejšia tvorba J. Cillera tak doma ako aj v zahraničí. Osobitosťou koncepcie je, že anotácie k scénografiám sú zároveň ich filozofickým základom.

Textová časť monografie je výsledkom výskumu, v ktorom boli scénografické či iné práce Jozefa Cillera podrobené analýze z viacerých uhlov pohľadu. Napríklad klasické teatrologické metódy umožnili pozrieť sa na jeho tvorbu z textologického a poetologického hľadiska, interpretačné, semiotické (vrátane farebnosti) a sémantické interpretácie umožnili jej kontextuálne dekódovanie. Osobitým pohľadom je analýza spojitosti jeho scénografického myslenia s paradivadelnými projektami, hľadanie významových prepájaní exteriérových artefaktov s urbanistickými či architektonickými riešeniami zvolených priestorov a analýza jeho výstavných a iných vizuálnych konceptov z divadelného hľadiska.

K základným metódam výskumu patrili: rešerš archívnych materiálov, teatrologická analýza videozáznamov a ďalších archíválií divadelných inscenácií a vyhodnocovanie informácií získaných na základe heuristického výskumu poetologický rozbor celej tvorby J. Cillera, t. j. vrátane filmovej, televíznej, výstavníckej, pedagogickej a i. práce. Analýzy sa týkali aj odborných článkov, štúdií, rozhovorov a pod., ktoré vznikli v jeho autorstve či spoluautorstve. Práca zahŕňala výskum medzidruhových vzťahov medzi všetkými typmi skúmaných textov, komparáciu dosiahnutých výsledkov a ich systemizáciu. A samozrejme, súčasťou bola aj práca so súkromným archívom autorky monografie a publikovanie kritik, odborných článkov a štúdií, v ktorých sa zaoberala tvorbou Jozefa Cillera.

Každá kapitola je tematicky zameraná tak, aby prostredníctvom rôznych optík poukázala na hlavné znaky tvorby Jozefa Cillera v jeho divadelnej aj v inej umeleckej tvorbe.

Prvá kapitola s názvom *Scénografia ako metafora v akcii* sa zaoberá jeho teoretickým myslením o scénografii a divadelnom umení. Kapitola *V pedagogických súvislostiach* mapuje spôsob, akým uplatnil svoju predstavu o zmysle a funkcii scénografie a divadla vo vysokoškolskom vzdelávaní na Divadelnej fakulte Vysokej školy múzických umení v

Bratislave, či na iných úrovniach. Obe sú odrazovým mostíkom pre ďalšie časti, v ktorých sú prostredníctvom konkrétnych tém a na konkrétnych scénografiách analyzované jeho typické postupy.

Kapitola s názvom *Scénografia ako akcia, event a fantázia* sa v chronologickom slede a v niektorých podkapitolách aj prierezovým spôsobom venuje metódam, ktorými Jozef Ciller pracoval: princípom nepravidelnej dramaturgie brnianskeho Divadla Husa na provázku Brno, v domovskom martinskom Slovenskom komornom divadle Martin pracoval s kukátkovým divadelným priestorom a s tradičnými scénografickými prvkami. Vzhľadom na Cillerovu hlbokú prepojenosť s kultúrnym, umeleckým a spoločensko-politickým životom mesta Martin, v monografii sú dve podkapitoly viažuce sa k Martinu. Ďalšie podkapitoly sa zameriavajú na jeho tvorbu podľa základných druhov divadelného či dramatického umenia, avšak aj tu sa sledujú výrazové špecifiká jeho poetiky.

Nasledujúce tri kapitoly s názvami *Čechov ako impresia a realizmus, Molière ako dynamizmus baroka a stoicizmus klasicizmu a Shakespeare ako prítomnosť renesancie* sa zaoberajú prácami Jozefa Cillera prierezovo, z hľadiska využívania slohových postupov toho-ktorého obdobia. Tento prístup umožnil hlbšie sa analyticky pozrieť na spôsob jeho kontextuálneho výtvarného, architektonického či filozofického myslenia.

Vzhľadom na to, že zámerom monografie je predstaviť Jozefa Cillera aj ako občana, pedagóga a polyhistora, kapitola *Scénografia ako postoj* osvetľuje jeho tvorbu z hľadiska významných spoločensko-politických udalostí na Slovensku v rokoch 1968, 1989 a 1992.

Súčasťou monografie sú rôzne pramenné texty ako napríklad posudok inauguračnej práce od Věry Ptáčkovej, z ktorého sa možno dozvedieť o tom, ako je scénografická práca Jozefa Cillera hodnotená v medzinárodných súvislostiach. Je v nej aj rozhovor pre časopis *Kritika&Kontext*. Ciller v ňom hovorí o mnohých spoločenských, politických i divadelných udalostiach, ktoré ovplyvnili jeho profesionálny život. Záver patrí jeho rozlúčke s prof. Ladislavom Vychodilom. Každá z kapitol a podkapitol obsahuje veľké množstvo citátov z habilitačnej, inauguračnej, odborných či iných prác J. Cillera, v ktorých reflektuje vlastnú tvorbu.

Súčasťou monografie je DVD, ktoré obsahuje ukážky z tvorby J. Cillera (diplomová, habilitačná a inauguračná práca; scénografie pre paradivadelné aktivity; ukážky z televíznych vystúpení, fotografie bábkových a amatérskych scénografií atď.), kompletne súpisy (divadelných, filmových, televíznych a iných diel J. Cillera a prác o J. Cillerovi).

Monografia vznikla ako súčasť individuálneho projektu *Čítanie v mysli divadelného tvorca*, v ktorom sa zaoberám poetikou a estetikou tvorby významných osobností slovenského divadla 70. a 80. rokov 20. storočia a súčasnosti z hľadiska základných divadelných profesií. V projekte doteraz vznikla monografia *Čítanie v mysli dramatika (Karola*

Horáka) (Bratislava : Tatran, 2006), a kolektívna monografia *Čítanie v myslí bábkara a básnika (Jozefa Mokoša)* (Bratislava : UNIMA, VŠMU, 2016).

Základným zámerom projektu je zmapovanie tvorby a autorskej poetiky vybraných divadelných osobností z hľadiska autorského myslenia a poetiky.

INŠTITORISOVÁ, Dagmar: *Jozef Ciller. Čítanie v myslí scénografa.* Culture Positive s.r.o. Bratislava v spolupráci s VŠMU Bratislava. 304 s. ISBN 978-80-971430-6-0.

Knihu do života uvedú: Božidara Turzonovová, Peter Kováč

Moderuje: Izabela Pažitková

Piatok 18. 10. 2019 o 17.30 hod.

Historická budova Slovenského národného divadla, Salónik, 1. Balkón, Gorkého 2, Bratislava